

Haaren, maart 2018

OORDEN VAN BANG WACHTEN

nieuwe perspectieven Nazi-gevangenen en Polizeilager in Nederland

Symposium ter gelegenheid van de presentatie van

Een oord van bang wachten - Kamp Haaren 1941-1944

het nieuwe boek van dr. Peter Bak

Dit symposium wordt georganiseerd door de Stichting Vriendenkring Haaren 1940-1945 in samenwerking met Stichting ZHC, de leerstoel Cultuur in Brabant aan Tilburg University, Erfgoed Brabant, het Brabants Historisch Informatie Centrum, de Historische Vereniging Brabant, Nationaal Monument Kamp Vught, Nationaal Monument Kamp Amersfoort en Crossroads Brabant 1940 | 1945.

Thema

In de afgelopen jaren heeft onderzoek nieuwe inzichten opgeleverd in de geschiedenis van de vier voornaamste plaatsen in Nederland waar de Nazi bezetter gijzelaars, gevangenen en 'strafgevallenen' detineerde:

- het Oranjehotel (ofwel de *Polizeigefängnis*) in Scheveningen
- het *Polizeiliches Durchgangslager* Amersfoort
- gijzelaarskamp en later *Polizeigefängnis* Haaren
- *Konzentrationslager Herzogenbusch* in Vught

Dit onderzoek heeft vooral een meer genuanceerd beeld opgeleverd van de verhoudingen tussen gevangenen en gevangenis- en kampbewakers. Door het belichten van hun rol, de veelal beperkte handelingsvrijheid, de organisatorische context, maar ook de bredere omgeving van deze vier gevangenen en kampen is de complexiteit – en vaak ook perversiteit – aan het licht gekomen van het handelen van slachtoffers, daders, helpers en omstanders.

Op 26 mei 2018 verschijnt de studie van dr. Peter Bak over het gijzelaarskamp en de latere *Polizeigefängnis* Haaren tussen 1941 en 1944. Hier werden – na en soms ook naast elkaar – zowel gijzelaars als gevangenen vastgehouden. De gijzelaars hadden veel bewegingsvrijheid; de gevangenen (verzetssoldaten, Joden, geheim agenten van het Englandspeel) zaten achter slot en grendel. Bak belicht de complexe geschiedenis van kamp Haaren consequent vanuit het perspectief van de gedetineerden. Hoe ervaren zij hun situatie en in welke omstandigheden leefden zij? Hoe was de verhouding met de bewakers (Duitse én Nederlandse SS'ers) en hoe probeerden de gedetineerden hun leven draaglijk te houden? Hoe was de verhouding onderling? Welke ruimte bood het corrupte gevangenisstelsel tot het overbieden van informatie of tot zelfs ontsnapping?

Dit perspectief vanuit de gevangenen lijkt een gedeelde aanpak in alle recente studies van de vier genoemde gevangenen c.q. kampen. Meer dan op institutionele of juridische aspecten richten ze zich op 'echte' mensen, hun lotgevallen en hun *agency*: op de ruimte die zij vonden om de kans op overleven te vergroten en hun menselijke waardigheid te behouden. In het huidige onderzoek staan de lijsten van de gedetineerden centraal: hun namen én de verhalen die er achter schuilgaan.

Dit symposium maakt de stand van zaken op. Wat heeft het onderzoek opgeleverd? Wat zijn de mogelijkheden van microhistory voor het begrijpen van gevangenschapservaringen? Welke nieuwe toekomstperspectieven levert het onderzoek op, zowel vanuit wetenschappelijk oogpunt als met het oog op toekomstig herinneren en herdenken? Welke methodische uitdagingen en welke juridische en praktische hinderpalen gaan gepaard met de recente focus op het lot en het leven van concrete gevangenen en bewakers?

Z.O.Z.

Nadere gegevens

Datum: zaterdag 26 mei 2018

Plaats: Gedenkplaats Haaren, Raamse Akkers 15, Haaren

Programma

- 09.30 u. ontvangst
- 10.00 u. opening namens de organisatie en door de dagvoorzitter
- 10.10 u. lezing 1: Dr. Bas von Benda Beckmann (NIOD): 'In deze bajes zit geen gajes'.
Een nieuwe blik op de gevangenen in het Oranjehotel
- 10.30 u. lezing 2: Remco Reiding - Fusilleringen rond Kamp Amersfoort
- 10.50 u. lezing 3: Dr. Peter Bak - Haaren: een oord van bang wachten
- 11.10 u. discussie en korte pauze
- 11.30 u. lezing 4: Tessa Free MA (Oorlogsbronnen) - De gevangen van Kamp Vught, van namen naar verhalen
Korte reactie van drs. Jeroen van den Eijnde, directeur Nationaal Monument Kamp Vught
- 11.55 u. lezing 5: Frank van Doorn MA (BHIC) - Eregalerij voor Brabantse gesneuvelde militairen, omgekomen verzetsstrijders en represailleslachtoffers
- 12.15 u. discussie
- 12.30 u. lunch
- 13.30 u. ontvangst voor de herdenking

Aanmelding

Aanmelden voor het symposium is vanaf heden tot 19 mei 2018 mogelijk door het sturen van een e-mail naar info@erfgoedbrabant.nl onder vermelding van:

- naam, adres, postcode en woonplaats
- telefoonnummers (ook mobiel)
- e-mailadres
- factuuradres (indien anders dan bovenstaand adres)
- bent u ook aanwezig bij de herdenkingsplechtigheid in de middag? Ja/nee
- namens welke organisatie komt u of reden van uw belangstelling (nabestaande of betrokkene), historische belangstelling, of anders).
- bent u lid van een heemkundekring: nee / ja, namelijk ...

Kosten

Deelname is € 15,--

- Erfgoed Brabant stuurt u na ontvangst van uw aanmelding een rekening
- na de betaling ontvangt u nadere gegevens
- aanmeldingen worden verwerkt op volgorde van binnenkomst, bij over-aanmelding wordt een wachtlijst gemaakt

Korting leden heemkundekring

Leden van heemkundekringen die aangesloten zijn bij Brabants Heem betalen, dankzij een financiële bijdrage van Brabants Heem, slechts de helft (€ 7,50). Bij de aanmelding hierboven kunt u aangeven dat u lid bent van een heemkundekring en welke heemkundekring het betreft.

Heel graag tot ziens op 26 mei a.s., bij dit interessant symposium.

We kijken ernaar uit ook u te mogen verwelkomen!

Hartelijke groeten,

Prof. dr. Arnoud-Jan A. Bijsterveld
a.j.a.bijsterveld@tilburguniversity.edu

Mr. Jo M. Latijnhouters
gedenkplaats.haaren@gmail.com